

Základy programování (IZP)

Druhé počítačové cvičení

Brno University of Technology, Faculty of Information Technology
Božetěchova 1/2, 612 66 Brno - Královo Pole
Petr Veigend, veigend@fit.vut.cz

- **Jednoduché programy**
- **Cykly**
- **Pole**

- **Komentáře**

- Každý zdrojový kód, na kterém pracujete, by měl být nějak komentovaný.
- Teď vám může být všechno jasné. Za rok možná ne. A ne vždy budete na programu pracovat sami.
  - `//` tady se budou vypisovat dva řetězce
  - `/*`
toto je
komentar na vice radku
`*/`

- Základní pojmy
  - **Proměnná**
  - **Konstanta**
  - **Přiřazení (=)**
  - **Deklarace**
  - **Inicializace**
  - **Příkaz**

- Základní pojmy

- **Proměnná**

- Pojmenované místo v paměti, ve kterém uchováváme data.
    - Má určitý datový typ a její hodnota se **může** za běhu programu měnit.
    - Příklad: `int a=10;`

- **Konstanta**

- Pojmenované místo v paměti, ve kterém uchováváme data.
    - Má určitý datový typ, její hodnota se **nemůže** za běhu programu měnit.
    - Příklad: `const int b=10;`

- **Přiřazení (=)**

- Základní pojmy
  - **Deklarace**
    - Vytvoření proměnné (typ, jméno)
  - **Inicializace**
    - Nastavení hodnoty proměnné nebo konstanty
  - **Příkaz**
    - Definuje činnost, kterou program vykoná (např. výpis textu na obrazovku)

- Základní datové typy, které budeme používat
  - **int** – celá čísla
  - **char** – znaky
- Souvisí tyto typy nějak?
- Další datové typy, které můžeme použít
  - Desetinná čísla: `float`, **double**
  - Pole (viz dále)
  - Vlastní (později)

- K načítání vstupů se používá funkce `scanf`
`scanf("formátovací řetězec", &proměnná)`
- Formátovací řetězec indikuje formát dat, která načítáme např. `%f`, `%d`
- Proměnná, do které budou zadaná data uložena
  - Znak `&`: chceme adresu, na kterou ukládáme
  - Pozor na řetězce/pole
- Příklad:

```
int celeCislo; // kam ukládáme
scanf("%d", &celeCislo); // načtení
printf("%d\n", celeCislo); // výpis
```


- Minule jsme počítali diskriminant (D), dnes ho odmocníme a vypočítáme kořeny kvadratické rovnice
  - Odmocnina: funkce `sqrt`, `#include<math.h>`, `-lm`
  - $$x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

v C: `(-b+sqrt(b*b-4*a*c))/(2*a)`

```
if (podmínka) { // == rovnost, != nerovnost, >, <
// tělo podmínky
}
```

- Bude $\sqrt{D}$ vždy celé číslo? **double**
- Formátovací řetězec pro **double**: **%lf**

- Vytvořte proměnnou typu **char** (znak) a načtěte do ní znak
  - funkce **getchar()**
- Podmínka pro znaky např.

```
char a= 'x' // jednoduché úvozovky!!!  
char b= getchar();  
if (a == 'y') {  
    // tělo podmínky  
    // pozor na jednoduché úvozovky  
}
```

- ASCII tabulka

dec	hex	oct	char	dec	hex	oct	char	dec	hex	oct	char	dec	hex	oct	char
0	0	000	NULL	32	20	040	space	64	40	100	@	96	60	140	`
1	1	001	SOH	33	21	041	!	65	41	101	A	97	61	141	a
2	2	002	STX	34	22	042	"	66	42	102	B	98	62	142	b
3	3	003	ETX	35	23	043	#	67	43	103	C	99	63	143	c
4	4	004	EOT	36	24	044	\$	68	44	104	D	100	64	144	d
5	5	005	ENQ	37	25	045	%	69	45	105	E	101	65	145	e
6	6	006	ACK	38	26	046	&	70	46	106	F	102	66	146	f
7	7	007	BEL	39	27	047	'	71	47	107	G	103	67	147	g
8	8	010	BS	40	28	050	(	72	48	110	H	104	68	150	h
9	9	011	TAB	41	29	051	)	73	49	111	I	105	69	151	i
10	a	012	LF	42	2a	052	*	74	4a	112	J	106	6a	152	j
11	b	013	VT	43	2b	053	+	75	4b	113	K	107	6b	153	k
12	c	014	FF	44	2c	054	,	76	4c	114	L	108	6c	154	l
13	d	015	CR	45	2d	055	-	77	4d	115	M	109	6d	155	m
14	e	016	SO	46	2e	056	.	78	4e	116	N	110	6e	156	n
15	f	017	SI	47	2f	057	/	79	4f	117	O	111	6f	157	o
16	10	020	DLE	48	30	060	0	80	50	120	P	112	70	160	p
17	11	021	DC1	49	31	061	1	81	51	121	Q	113	71	161	q
18	12	022	DC2	50	32	062	2	82	52	122	R	114	72	162	r
19	13	023	DC3	51	33	063	3	83	53	123	S	115	73	163	s
20	14	024	DC4	52	34	064	4	84	54	124	T	116	74	164	t
21	15	025	NAK	53	35	065	5	85	55	125	U	117	75	165	u
22	16	026	SYN	54	36	066	6	86	56	126	V	118	76	166	v
23	17	027	ETB	55	37	067	7	87	57	127	W	119	77	167	w
24	18	030	CAN	56	38	070	8	88	58	130	X	120	78	170	x
25	19	031	EM	57	39	071	9	89	59	131	Y	121	79	171	y
26	1a	032	SUB	58	3a	072	:	90	5a	132	Z	122	7a	172	z
27	1b	033	ESC	59	3b	073	;	91	5b	133	[	123	7b	173	{
28	1c	034	FS	60	3c	074	<	92	5c	134	\	124	7c	174	
29	1d	035	GS	61	3d	075	=	93	5d	135	]	125	7d	175	}
30	1e	036	RS	62	3e	076	>	94	5e	136	^	126	7e	176	~
31	1f	037	US	63	3f	077	?	95	5f	137	_	127	7f	177	DEL

- Vytvořte proměnnou typu **char** (znak) a načtěte do ní znak
  - funkce **getchar()**
- Podmínka pro znaky např.

```
char a= 'x' // jednoduché úvozovky!!!  
char b= getchar();  
if (a == 'y') {  
    // tělo podmínky  
    // pozor na jednoduché úvozovky}
```

- ASCII tabulka

- **Cyklus** (počítaný, nepočítaný)
  - Cyklem myslíme opakování určité části programu
  - **Počítaný**: **známý** počet průchodů (**for**)
  - **Nepočítaný**: **neznámý** počet průchodů (**while**, **do-while**)

```
for (int i = 0; i < 10; i++)  
{  
    printf("%d\n", i);  
}
```

- Načtěte **tři** čísla funkcí **scanf** a pro každé určete, zda je sudé

```
for (int i = 0; i < ??; i++)  
{  
    // proměnná pro uložení celého čísla  
    // scanf  
    // podmínka pro porovnání, operace %  
}
```

- Načtete **počet čísel**, která budete testovat na sudost
- Funkcí **scanf** tato čísla poté načtete a pro každé určete, zda je sudé

```
for (int i = 0; i < ??; i++)  
{  
    // proměnná pro uložení celého čísla  
    // scanf  
    // podmínka pro porovnání, operace %  
}
```

- Napište program, který bude počítat **faktoriál** zadaného čísla
- Příklad: $5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	10	20	30	40	50	60

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	10	20	30	40	50	60

- **Pole:** prvky stejného typu, spojitě místo v paměti

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	10	20	30	40	50	60

- **Pole:** prvky stejného typu, spojitě místo v paměti
- **Deklarace staticky:** `int moje_pole[6];`

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	10	20	30	40	50	60

- **Pole:** prvky stejného typu, spojitě místo v paměti
- **Deklarace staticky:** `int moje_pole[6];`
- **Přístup k položkám ([]):** `moje_pole[1] = 5;`

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	10	5	30	40	50	60

- **Pole:** prvky stejného typu, spojitě místo v paměti
- **Deklarace staticky:** `int moje_pole[6];`
- **Přístup k položkám ([]):** `moje_pole[1] = 5;`

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	10	5	30	40	50	60

- **Pole:** prvky stejného typu, spojitě místo v paměti
- **Deklarace staticky:** `int moje_pole[6];`
- **Přístup k položkám ([]):** `moje_pole[1] = 5;`
- **Např. pole typu řetězec**

```
char *msg[3] = {"warning", "error", "fatal"};
int problem_level = 2;
printf("%s: oops!\n", msg[problem_level]);
```

- Načtěte 5 čísel a vypište je v opačném pořadí
- Načtěte 5 čísel do pole a najděte:
  - Jejich maximum
  - Jejich minimum
  - Jejich průměr

- Načtěte dvě čísla typu **float**, která budou reprezentovat souřadnice bodů
  - Nezapomeňte vytvořit proměnné pro uložení čísel
  - Funkce **scanf**, dva formátovací řetězce %f
  - Výpis pomocí **printf (%f)** ve tvaru
`[prvníCislo, druhéCislo]`

- Vytvořte program, který spočítá spotřebu pohonných hmot
- Uživatel bude muset zadat čtyři parametry
  - Počáteční stav nádrže [l]
  - Počáteční stav tachometru [km]
  - Koncový stav nádrže [l]
  - Koncový stav tachometru [km]
- Výstupem bude průměrná spotřeba paliva na 100 km

- Napište program, který převede zadaný počet hodin a minut na sekundy.
  - Ve výstupu musí být patrný počet hodin a sekund a převedená hodnota.

- Napište program, který zadaný počet sekund převede na hodiny, minuty a sekundy.
  - Ve výstupu musí být patrný počet sekund a převedená hodnota.

Děkuji za pozornost

- Základní pojmy

- **Řetězec** bude vysvětlen podrobněji na příštích cvičeních a na přednášce.
- Zatím:
  - Řetězec se skládá ze znaků (datový typ char)
  - Řetězec je ukončen speciálním znakem (`\0`), z toho vyplývá, že s tím jako programátoři musíme počítat a přidělit řetězci dostatek paměti
  - Řetězec zatím neumíme měnit, je pro nás **konstantní** char retezec[9] = "ABCDEFGH";
- Otázka:
  - Řetězec hello se skládá z **pěti** znaků. Pro kolik znaků musíme přidělit řetězci paměť?
  - Jaké znaky to budou?

- Napište program, který
  - Deklaruje a inicializuje **dva řetězcové literály**
    - datový typ **char***, můžete je inicializovat na cokoli
  - **Vypište** jejich obsah (%s)
  - Deklarujte a definujte **proměnnou typu int na 1**
  - Vypiště první literál a očísľujte ho **int** proměnnou
    - Výpis může vypadat např.:

1. `retezec: obsah retezce`

- Inkrementujte tuto proměnnou (zvyšte její hodnotu o 1)
- Vypište druhý literál a očísľujte ho **int** proměnnou

- Na wiki máte jedno možné řešení, zkusme to jinak (pomocí cyklu **for**)
- Cyklus **for** se hodí v případech, kdy víme, kolikrát se má cyklus provést
  - **argc**

- Na wiki máte jedno možné řešení, zkusme to jinak (pomocí cyklu **for**)
- Cyklus **for** se hodí v případech, kdy víme, kolikrát se má cyklus provést
  - **argc**

```
for (int i = 1; i < argc; i++)  
{  
    printf("argument %d: %s\n", i, argv[i]);  
}
```

- Podrobněji na dalších cvičeních a přednáškách 😊

```
for(inicIALIZACE; test; inkrementace)  
{ }
```



```
inicIALIZACE;  
while(test)  
{ inkrementace; }
```


Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	'h'	'e'	'l'	'l'	'o'	'\0'

Skutečná adresa	1634	1635	1636	1637	1638	1639
Index	0	1	2	3	4	5
Hodnota	'h'	'e'	'l'	'l'	'o'	'\0'

- **Řetězce:** pole typu `char` zakončená nulovým znakem `'\0'`
- **Pozor:** `char pole[5];`
  - Není zde místo pro ukončovací nulu (`'\0'`)
- **Pozor:** je nutné hlídat meze pole!

- Napište program, který načte z klávesnice celé číslo (datový typ **int**) a to poté vypíše
  - Nezapomeňte vytvořit proměnnou pro uložení čísla
  - Funkce **scanf**, formátovací řetězec pro **int**: **%d**
  - Výpis na obrazovku pomocí funkce **printf**: **%d**
- Napište program, který načte z klávesnice desetinné číslo (datový typ **float**) a to poté vypíše
  - Nezapomeňte vytvořit proměnnou pro uložení čísla
  - Funkce **scanf**, formátovací řetězec pro **float**: **%f**
  - Výpis na obrazovku pomocí funkce **printf**: **%g**

- Napište program, který načte z klávesnice znak (datový typ **char**) a ten poté vypíše
  - Nezapomeňte vytvořit proměnnou pro uložení znaku
  - Funkce **scanf**, formátovací řetězec pro **char**: **%c**
  - Výpis na obrazovku pomocí funkce **printf**: **%c** (zkuste i **%d**)
- Napište program, který načte z klávesnice řetězce (datový typ **char []**) a maximální délce **9 znaků**. Tyto řetězce budou reprezentovat jméno a příjmení.
  - Proměnné: **char jmeno[10]** , **char prijmeni[10]**
  - Funkce **scanf**, formátovací řetězec pro **char [10]**: **%9s**
  - Výpis na obrazovku pomocí funkce **printf**, použijte dva formátovací řetězce **%s**